

SIMPOZIJ ZA PRAVNO IN SOCIALNO FILOZOFIJO 2025

ZBORNİK POVZETKOV

2. in 3. oktober 2025

Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani

SIMPOZIJ ZA PRAVNO IN SOCIALNO FILOZOFIJO 2025

Zbornik povzetkov

Organizatorji:

Društvo za pravno in socialno filozofijo
Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani

Organizacijski & programski odbor:

akad. zasl. prof. dr. Marijan Pavčnik
izr. prof. dr. Tilen Štajnpihler Božič
doc. dr. Aleš Novak
as. Kristina Krajnc

Urednika:

doc. dr. Aleš Novak
as. Kristina Krajnc

Izdajatelj in založnik:

Univerza v Ljubljani,
Pravna fakulteta
Poljanski nasip 2
1000 Ljubljana
Za založbo: Irena Kordež

Brezplačna e-izdaja, dostopno na:

<https://www.pf.uni-lj.si/assets/media/Program-Simpozija-za-filozofijo-in-sociologijo-prava-2025-2.pdf>

Ljubljana 2025

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 250779395
ISBN 978-961-7162-23-3 (PDF)

Program	4
Povzetki prispevkov	8
Seznam nastopajočih	33

day 2

SIMPOZIJ ZA PRAVNO IN SOCIALNO FILOZOFIJO 2025

**ŠTUDENTSKA
SEKCIJA**

Četrtek, 2. oktober 2025

Otvoritev

10.00

Tilen Štajnpihler Božič

Uvodni nagovor

*Temelji prava
in pravnega
sistema*

10.10 - 11.40

Matevž Kastelic

(Ne)problematicnost formalnega
deduktivnega izhodišča pravnega sistema

Benjamin Marenče

Je kar vsak lahko vsakdo?

Žiga Murn Lindič

Pravo na presečišču resničnosti in (podnebne)
pravičnosti

Odmor

11.10 - 11.40

Odmor za kavo

SIMPOZIJ ZA PRAVNO IN SOCIALNO FILOZOFIJO 2025

**ŠTUDENTSKA
SEKCIJA**

Četrtek, 2. oktober 2025

*Predpostavke
in problemi
sodniškega
odločanja*

11.40 - 12.20

Sven Pungartnik Rauter

Javno financiranje stroškov uveljavljanja
pravic kot pogoj za pravno državo

Maruša Škrjanc

Integriteta razlage: evropski konsenz kot
testni primer delne avtomatizacije
sodniškega odločanja

Drugi svetovi

12.20 - 13.00

Neža Mastnak

Coverture ali doktrina poročene ženske kot
pravno nesposobne osebe in njen vpliv na
sodno obravnavo v sodni zadevi

Polona Brumen

Kratek pregled razvoja predpisanih vzorcev
za pisanje sodb v japonskem pravu

SIMPOZIJ ZA PRAVNO IN SOCIALNO FILOZOFIJO 2025

REDNA SEKCIJA

Petek, 3. oktober 2025

Otvoritev
9.00

Miro Cerar
Uvodni nagovor

*Meje prava in
meje, ki jih
postavlja
pravo*

Blaž Ivanc
Nekaj misli o problemu omejevanja v pravu

Jure Spruk
Realistov zagovor pozitivizma: zakaj s(m)o
pravni realisti pravni pozitivisti

9.10 - 10.30

Boštjan Franetič
Razmislek o pranormi

Damjan Kukovec
Načelo avtonomije kot osrednje vodilo
sodne prakse Sodišča Evropske unije

Odmor
10.30 - 10.45

Odmor za kavo

Meje razuma

10.45 - 12.05

Manja Skočir
Teorija dregljajev - legitimna regulacija ali
nevarna manipulacija?

Tilen Štajnpihler Božič
Meritokracija v sodstvu: kaj naredi dobrega
sodnika?

Albin Igličar
Zdrs pravne politike

Matjaž Ambrož
Naravnost in krivda

SIMPOZIJ ZA PRAVNO IN SOCIALNO FILOZOFIJO 2025

REDNA SEKCIJA

Petek, 3. oktober 2025

Odmor
12.05 - 13.03

Odmor za kosilo

*Glasovi iz
preteklosti*

13.30 - 14.30

Vladimir Simič

Čim starše, tem pravše

Matjaž Jager

O lepoti in izzivih Kantove formule za Izstop
iz nedoletnosti

Svit Komel

Ivan tavčar, slovenski liberalizem in reforma
zemljiške lastnine

Odmor
14.30 - 14.45

Odmor za kavo

*Presečišče
prava, kulture
in politike*

15.30 - 16.15

Kristina Krajnc

Poznavanje tujih pravnih ureditev in
performativna racionalnost zakonodajalca

Martina Kovačič, Tomaž Grušovnik

Od pravne kulture do hotene nevednosti:
razmerje med kolektivnim in individualnim

Barbara Zagorc

Kalifornijski zakon o varstvu okolja: zairalec
razvoja v mestu ali rešilna bilka skupnosti?

Živa Šketa

Politični pristop k raziskovanju prava:
oblikovanje pravnega statusa migratskih
delavcev v praksi

Andrej Kapun

Problemi pašukanisove teorije pravne-forme

POVZETKI PRISPEVKOV

Matevž Kastelic

(Ne)problematičnost formalnega deduktivnega izhodišča pravnega sistema

Prispevek poskuša z analitično metodo problemsko pristopiti h konceptu formalno (-dinamičnega) deduktivnega izhodišča pravnega reda (kot je na primer Temeljna norma Kelsnove Čiste teorije prava). Temelj prispevka je analiza formalne narave izhodišča (skozi problematizacijo, aplikacijo in predstavitev alternativ) in relacija do ostalih elementov pravnega reda in dejanskih stanov, ki jih (tovrsten) pravni red tangira. Manjši del prispevka je posvečen spoznavoslovni analizi formalnega deduktivnega izhodišča. Prispevek se dotika pravne filozofije, logike kot filozofske discipline, v delu pa tudi filozofije uma (Filozofije Uma).

Benjamin Marenče

Je kar vsak lahko vsakdo?

Kdo točno so nosilci ustavnih pravic? S tem vprašanjem se ne soočimo prav pogosto, saj se odgovor zdi na prvi pogled očiten – vsi. Ustava jasno pove, da pravice podeljuje »vsakomur«. A natančno razumevanje, kaj vse zajema ta besedica »vsakdo«, je lahko bolj zapleteno in bolj odločilno, kot se morda zdi. V prispevku bomo raziskali nekaj možnih odgovorov na vprašanje, »kdo je vsakdo?«, ter obdelali dileme, ki se tu lahko pojavijo; od pravic pravnih oseb, pa vse do pravic mrtvih in še ne rojenih.

Gre za temo, kjer povsem pozitivnopravna ureditev trči v kar najgloblja vprašanja filozofije, etike in morale. Vsaka še najmanjša napaka pa ima lahko daljnosežne posledice za pravni red in za dostojanstvo slehernega človeka. Morda se prav pri tej temi najbolje pokaže, kako pomembno lahko dobro (ali slabo) razumevanje filozofskih konceptov vpliva na vsakdanje življenje.

Žiga Murn Lindič

Pravo na presečišču resničnosti in (podnebne) pravičnosti

Pravo je refleksiven normativni red, ki pripisuje standardizirane pravne posledice relevantnemu dogajanju, vsakokratnemu izseku razmeroma objektivne resničnosti. Obenem je pravo izrazito reaktiven sistem, saj pravno posledico običajno veže na izbrano dejansko posledico normiranega ravnanja, ne pa ravnanje samo. Eden osrednjih motivov v pravu je zato vzročnost. Ta se pojavlja v več oblikah in razsežnostih ter gradi most med dejanskim in normativnim, med resničnostjo in pravičnostjo. Primarno gre za dejansko vzročnost, ki veže vzročno ravnanje subjekta prava z njegovo navzven zaznavno posledico. Odločevalec v pravnem postopku tu zgolj aplicira kontrafaktično analizo, podprto z dopolnilnimi formalnologičnimi argumenti, kateri zmorejo ustrezno predelati kumulativno, alternativno in hipotetično vzročnost. Zmožnost izvedbe kontrafaktične analize je predmet epistemoloških meja človeškega razuma, izražena v napredku znanosti. Tako podnebna znanost v podporo reševanju podnebnih tožb s pomočjo meteoroloških spoznanj vse natančneje opredeljuje količnik med verjetnostjo, pogostostjo ali intenzivnostjo ekstremnega vremenskega dogodka z antropogenim vplivom in brez njega. Ker pa glede na dejanskost pravo ni popolnoma reflektivno, temveč vsebuje lastno vrednostno razsežnost, z normativnimi korektivi faktično vzročnost predrugači. Izčiščena pravno relevantna dejstva so le bolj ali manj izumetničen odsev resničnosti. Normativni korektivi vzročnosti so lahko materialne (npr. zahteva po aдекватnosti vzroka) ali procesne narave (npr. domneva vzročnosti), skupno pa jim je oziranje na pravičnost. Izrazita dinamičnost prakse pravnega odločanja kaže na nestanovitnost razumevanja pravničnosti, kar se posebej odraža v novejših diskurzih, kakršen je tisti o podnebni pravičnosti. Tako denimo še prihaja do razhajanj o dopustnosti argumenta »kaplja v morje«, ki izloča (ne)zanemarljivo majhne prispevke k učinkom podnebnih sprememb.

Sven Pungartnik Rauter

Javno financiranje stroškov uveljavljanja pravic kot pogoj za pravno državo

Dostopnost prava ni samo v razumevanju pravil, temveč tudi v uveljavljanju pravic, ki so v njih predvidene. Sodobni pravni sistemi so osvobodili sposobnost uveljavljanja pravic od fizičnih sposobnosti posameznika, vendar še vedno ohranjajo odvisnost od finančnih sposobnosti posameznika. Tako trenutni slovenski pravni sistem predpostavlja finančno sposobnost upravičenca, da uveljavi svojo pravico, pri čemer predvideva določene omilitve, kot npr. Zakon o brezplačni pravni pomoči in Zakon o sodnih taksah, ki znižujejo, a ne odpravljajo odvisnosti uveljavitve pravice od finančne sposobnosti njenega nosilca.

Pri tem ostaja sporno, ali takšna ureditev ustrezno izpeljuje ustavne določbe, kot so npr. pravica do sodnega varstva (23. člen Ustave), pravica do pravnega sredstva (25. člen Ustave) in enako varstvo pravic (22. člen Ustave). Če posameznik opusti uveljavljanje svoje pravice zaradi pomanjkanja sredstev ali strahu pred izgubo sredstev, je to res izraz volje ali nezmožnost izraza volje?

Teza prispevka je večslojna: uveljavljanje pravic se naj vidi kot javno dobro in temu primerno se naj uredi oblika javnega financiranja, ki bi omogočala svobodno uveljavljanje pravic; v takšnem stanju bi dosegli popolni pravni sistem brez notranjih nasprotij ali praznin.

Maruša Škrjanc

Integriteta razlage: evropski konsenz kot testni primer delne avtomatizacije sodniškega odločanja

Eden ključnih stebrov kakovosti prava je pravna predvidljivost. Ta se zagotavlja z več mehanizmi: z jasno postavljenimi normami, z dolžnostjo sodišč, da svoje odločbe obrazložijo, s standardiziranimi metodami odločanja (npr. test sorazmernosti) ter z načeli, ki usmerjajo razreševanje dilem (npr. in dubio pro reo). Kljub takšnim okvirjem pa se pasti še vedno skrivajo v nejasni rabi pojmov, kjer se predvidljivost hitro razkraja.

Kot tipičen zgled takšne pasti predstavljam evropski konsenz (EuC). ESČP ga uporablja kot element obrazložitve, vendar je pojem konceptualno nedoločen (ni jasno, kdaj in v kakšni obliki "obstaja") in metodološko netransparenten (ni jasno, kateri viri štejejo in po katerem postopku). Težava je toliko izrazitejša, ker se EuC v praksi nemalokrat uporablja kot bistveni del odločilnega razlogovanja.

Predlagana rešitev je operacionalizacija evropskega konsenza: (1) vnaprej določena tipologija in hierarhija virov, (2) časovno označen sinoptični prikaz primerjalnih stanj po državah z opisnim kodiranjem ter (3) agregirani orientacijski signal, predstavljen z razponom (negotovostjo) in trendom skozi čas. Na ta način EuC ohrani svojo podporno funkcijo: pomaga pri določanju razpona polja proste presoje (široko ali ozko) in krepi transparentnost, ki je pogoj pravne predvidljivosti. Ker je EuC le eden od relevantnih dejavnikov, sodniška diskrecija s takšnim pristopom ostaja neokrnjena.

Neža Mastnak

***Coverture* ali doktrina poročene ženske kot pravno nesposobne osebe in njen vpliv na sodno obravnavo v kazenski zadevi**

V prispevku se bom osredotočila na pravno doktrino *coverture* in njene vplive na kazenskem področju v 18. stoletju. *Coverture* ali doktrino poročene ženske kot pravno nesposobne osebe je predstavil že Sir William Blackstone v svojem delu *Commentaries on the Laws of England*. Blackstone *coverture* označi za stanje, v katerega je postavljena ženska v času trajanja zakonske zveze. Ob sklenitvi zakonske zveze za moža in ženo začne veljati fikcija, da postaneta ena oseba [unity of person], kar pomeni, da se pravna osebnost žene suspendira ali se vsaj inkorporira v pravno osebnost moža, ki vzame ženo pod svoje okrilje, zaščito in prisilo. Ženi se je reklo *feme covert*, beseda prihaja iz stare francoščine in dobesedno pomeni ženska, ki je skrita ali pokrita. Posledično sklepam, da bi lahko besedo *coverture* v slovenščini prevajali kot pokritje. Na podlagi literature o kazenskih postopkih, v katere so bile vključene ženske, bom analizirala primer kazenskega postopka, katerega zapisnik je shranjen v arhivu Old Bailey. S pomočjo primera bom pokazala, kako so se ženske pred kazenskim sodiščem, pojavljale v različnih funkcijah glede na njihov zakonski status.

Polona Brumen

Kratek pregled razvoja predpisanih vzorcev za pisanje sodb v japonskem pravu

V začetnih desetletjih po implantaciji elementov pravosodnega sistema po zahodnem modelu je bila oblika pisanja sodb prepuščena posameznim sodnikom. Kasneje, v skladu z Zakonom o strukturi sodišč iz leta 1890, je postalo izobraževanje za sodniške kandidate obvezno, usposabljanji pa so se lahko načina pisanja sodb osebno priučili pri svojih mentorjih. Spretnosti pisanja sodb tako postanejo sistematično organiziran skupek znanja, ki so ga sodniki delili med sabo in ga sooblikovali.

Ministrstvo za pravosodje je leta 1939 ustanovilo Inštitut za pravne raziskave (LRI), ki je naslednje leto objavil zbirko sodb civilnega prava in kot prilogo k uvodni izdaji dodal Smernice za pisanje sodb v civilnih zadevah. Po zaključku 2. svetovne vojne so navedeno uporabili kot material za izobraževanje na prenovljenem Inštitutu (LTRI), v okviru katerega od takrat naprej poteka tudi izobraževanje. Za usposabljanje na LTTRI-ju so predmetne smernice leta 1958 nadgradili v priročnik.

Danes je v uporabi 10. izdaja tega priročnika, ki navaja, da je sodba razdeljena v sedem delov: (1) naslov: sodba, odločitev ali odredba, (2) stranke, (3) uvodno besedilo (identifikacija primera), (4) glavno besedilo, (5) dejstva, (6) razlogi in (7) sodišče. Sistem pisanja sodnih odločitev so na Japonskem v 90. letih 20. stoletja prenovili skozi združitev »dejstev« in »razlogov« ter dodano rubriko »tematike spora«, s čimer so zamejili navedbe strank. Nov način je postal tudi bolj razumljiv za nepravnike. Skozi obvezno usposabljanje na LTTRI-ju pa sodbe, izdane na Japonskem, izkazujejo koordiniran pristop k tekstopisju, s katerim se nekateri bodoči pravniki po zaslugi vsebine študijskih programov spoznajo že med študijem.

Blaž Ivanc

Nekaj misli o problemu omejevanja v pravu

Cilj razprave je predstaviti nekaj vprašanj ali izzivov, ki se nanašajo na problematiko omejevanja v sodobnem pravu. Posebej aktualna je ta problematika glede uporabe umetno inteligenčnih (UI) sistemov na različnih področjih življenja. Z vidika večine posameznikov gre za soočenje z napredno tehnologijo, katere delovanje je slabo poznano, kar še toliko bolj velja tudi za tveganja, povezana z njihovo vse bolj pogosto uporabo.

Lahko bi trdili, da ima pravo omejevalno poslanstvo že v svojem izhodišču: vsako normiranje je že samo po sebi omejevanje. Pravo omejuje raznovrstnost izbir človekovega ravnanja s tem da razmejuje med pravilnim, dovoljenim ali zaželenim ravnanjem, na eni strani, in nezaželenim, nedovoljenim oziroma prepovedanim ravnanjem na drugi strani. Substancialna podstat razmejevalnega dejanja prava je moralna vrednota. Razmejevalni akt je lasten izključno človeškemu bitju oziroma moralni osebi.

Vendarle pa je omejevalno poslanstvo prava za mnogoterost in barvitost stvarstva lahko samo redukcionistično. Pravno urejanje umetno inteligenčnih sistemov, ki temeljijo na govornih modelih, je v pravu svojevrsten izziv v mnogih pogledih. Najprej gre za izziv, ker pri izdelkih UI ne gre za izdelke – oziroma bolj – delovanje človeške osebe. Temeljna značilnost UI sistemov je njihova brezdušnost. Problem človekove duše in moralnega delovanja človeške osebe je v sobesedilu uporabe tehnologije UI sistemov postavljen na novo in to s stopnjo težavnosti, ki je že sama po sebi neznanka.

SIMPOZIJ ZA PRAVNO IN SOCIALNO FILOZOFIJO 2025

Če opazujemo npr. pristop Evropske unije k urejanju uporabe UI sistemov, lahko takoj opazimo, da je namera zagotoviti njihovo etično uporabo, jih nadzirati in s tem zagotavljati varno in moralno sprejemljivo delovanje. Pri tem pa pristop ni univerzalen in iz kroga urejanja izpušča uporabo sistemov UI na mnogih področjih. Denimo po določbi 4. odstavka 2. člena Akta o UI se navedeni akt ne uporablja za področje nacionalne varnosti držav članic, ki se ne dotika področja uporabe prava Unije. Prav tako se ne uporablja za sisteme UI, kadar in kolikor so s spremembami ali brez njih bili (ali niso bili) dani na trg ali v uporabo oziroma se uporabljajo izključno za vojaške, obrambne ali nacionalne varnostne namene (ne glede na vrsto subjekta, ki izvaja te dejavnosti). Šesti odstavek iz dometa akta izvzame še sisteme UI ali modele UI, vključno z njihovimi izhodnimi podatki, ki so posebej razvite in dane v uporabo zgolj za namene znanstvenih raziskav in razvoja. Po drugi strani, akt v določbi 5. člena našteva vrsto prepovedanih praks uporabe UI sistemov, ter vzpostavlja vrsto nadzornih mehanizmov, kar naj bi učinkovalo nekako pomirjujoče.

Problem obstoja in razvoja človeške kulture (lahko tudi preživetja človeštva) se skozi vso zgodovino kaže kot problem (samo)omejevanja, pravo pa kot njen pomemben in nepogrešljiv instrument. Največji izziv bi nedvomno predstavljal razvoj super inteligenčnega sistema, glede katerega sploh ni jasno, ali bi njegova uporaba na kateremkoli področju sploh bila dopustna. Sodobni izziv prava je, da določi meje potencialnega tehnološkega razvoja.

Jure Spruk

Realistov zagovor pozitivizma: zakaj s(m)o pravni realisti pravni pozitivisti

Brian Leiter je v razpravi *Naturalizing Jurisprudence: Essays on American Legal Realism and Naturalism in Legal Philosophy* (2007) postavil drzno tezo: (ameriški) pravni realizem nujno predpostavlja (trdi) pravni pozitivizem! Leiter pravzaprav trdi, da pravni realizem, kot teorija sodniškega odločanja, postane možen šele ob spoznanju mej prava, ki jih začrta pravni pozitivizem. Le kako bi drugače lahko zaznali uporabo izvenpravnih kriterijev pri sodniškem odločanju? Leiterjeva teza zveni logično, saj ena izmed osrednjih predpostavk pravnega realizma pravi, da pravo (npr. zakoniki, precedensi) ne ponuja popolnega opisa kriterijev sodniškega odločanja vsaj na prizivni sodni ravni. Pravni realisti razloga za to niso zaznali v pomenski odprtosti jezika, kot je utemeljeval H. L. A. Hart, temveč v nedoločnosti pravnega razlogovanja oz. v nedoločnosti ustaljenega kanona pravne razlage. Tako za pravne pozitiviste kot za pravne realiste je diskrecijsko odločanje sodnikov neizbežno, saj prava ni moč razumeti kot popolnega sistema pravil. V razpravi se osredotočam na vprašanje odnosa pravnega realizma do ideala vladavine prava, pri katerem prepoznavam najglobljo povezavo med pravnim realizmom in pravnim pozitivizmom. Oba namreč vladavino prava razumeta kot nikoli dosegljiv ideal, ki ga niti ni mogoče doseči niti v resnici ni zaželeno, da ga v popolnosti dosežemo. Si ljudje res želimo živeti v politični skupnosti, v kateri bi pravna pravila do potankosti predvidela naše življenje? Stabilnost in predvidljivost prava sta resda zaželeni vrline, a pravo mora vendarle biti tudi dinamično in s tem dovzetno za spremembe. Kot ugotavlja Leslie Green, učinek nejasnih pravnih pravil blaži nestabilnost, skozi katero v pravo prodirajo spremembe. Pravni realisti s(m)o pravni pozitivisti v osnovi zato, ker se zavedamo omejitev prava in smo si pripravljeni priznati, da v določenih primerih sodniško odločanje terja upoštevanje t. i. izvenpravnih kriterijev odločanja.

Boštjan Franetič

Razmislek o pranormi

Ko razmišljamo o *pranormi* oziroma *temeljnem pravilu* kot hipotetičnem izhodišču ustave in s tem celotnega sistema pravnih pravil za določeno državo in družbo, skozi meddržavno pravo pa tudi širše na svetovni ravni, se giblremo na področju skrajnih zmožnosti uma in razuma, da zaobjameta kot miselno predpostavko idealno pravilo, ki v sebi združuje najvišjo stopnjo pravičnosti, etičnosti in morale, hkrati pa sistemu pravnih pravil nudi stabilnost in učinkovitost.

V današnjem izredno napetem geopolitičnem ozračju, skupaj s poglobljanjem socialne in okoljske krize človeštva, se zdi obravnava različnih vidikov o pranormi aktualna in smiselna, za izhodišče pa lahko stremi k sintezi dobrih praks z najrazličnejših družbenih področij, ki bi ob skupni sinergiji znanosti, filozofije in umetnosti uspela doprinesti k doseganju in ohranjanju miru, pravičnosti in blagostanja za človeško vrsto.

V razpravi predstavljam širši spekter raziskovanj *univerzalnega principa* skozi različna časovna obdobja in kulturne prostore, bolj podrobno pa se posvečam trem izjemnim mislecem, Martinu Kojcu, Giordanu Brunu in Šri Aurobindu. Skozi preplet razmišljanj in sklepanj velikih umov filozofije, znanosti in duhovnosti poskušam s svoje perspektive osvetliti določene pravnofilozofske in širše družbene teme ter ob zaključku spojiti skupaj koristne in uporabne izsledke za nadaljnja proučevanja pranorme v diskurzu filozofije in teorije prava. Kljub svoji abstraktni naravi je takšna razprava lahko še kako živa kot iskalec pomoči za osvetlitev nekaterih perečih družbenih dilem, s poudarkom na temeljnih vrednotah človeštva in ob zavedanju o univerzalnosti planeta pa poskuša najti mehanizme za doseganje socialne pravičnosti, miru in spoštovanja temeljnih človekovih pravic na ravni sveta.

Damjan Kukovec

Načelo avtonomije kot osrednje vodilo sodne prakse Sodišča Evropske unije

Avtor v prispevku predstavlja svoj članek *Autonomy: The Central Idea of the Reasoning of the Court of Justice*. V njem zagovarja tezo, da avtonomija, kot načelo novega pravnega reda z lastnim ontološkim in aksiološkim značajem, deluje kot osrednje vodilo za zagotavljanje doslednosti sodne prakse Sodišča Evropske unije.

Prispevek najprej predstavi sam pojem, nato pa razkrije stalno prisotnost avtonomije v argumentaciji Sodišča EU. Najbolj neposredno je avtonomija izpostavljena v raznolikih zadevah, ki se tičejo odnosa prava Unije do drugih pravnih redov. Pogosteje pa je prisotna v ozadju argumentacije Sodišča. Prispevek pokaže tudi, da je avtonomija tesno povezana z uresničevanjem temeljnih načel pravnega reda Unije, kot so vladavina prava, varstvo temeljnih pravic in zagotavljanja učinkovitosti pravnega reda.

Analiza sodne prakse z različnih področij prava Unije pokaže, da avtonomija ni le izraz suverenosti ali način obrambe Unije pred zunanjim nadzorom. Avtonomija je osrednja vizija Sodišča EU, ki zagotavlja doslednost in predvidljivost njegovega odločanja v smislu Dworkinove teorije prava kot integritete, saj jih umešča v širši okvir enotnega pravnega reda. Prispevek nato poudari, da avtonomija zagotavlja pluralizem Evropske unije: krepi integriteto sodnega postopka in omogoča, da Sodišče nastopa z enotnim glasom. Avtonomija je zato ključno načelo za razumevanje sodne prakse Sodišča EU, saj zagotavlja njeno notranjo doslednost in hkrati ohranja pluralno strukturo evropskega pravnega reda.

D. Kukovec (2023). *Autonomy: The Central Idea of the Reasoning of the Court of Justice*, European Papers, št. 8(3), str. 1403-1439; <https://www.europeanpapers.eu/e-journal/autonomy-central-idea-reasoning-court-justice>.

Manja Skočir

Teorija dregljajev – legitimna regulacija ali nevarna manipulacija?

Teorija dregljajev se je v zadnjih dveh desetletjih uveljavlja kot privlačna alternativa klasičnim – ter v pravu trdno zasidranim – oblikam regulacije vedenja. Njeno jedro tiči v spoznanju, da ljudje pogosto sprejemamo odločitve, ki niso v korist ne nam, ne skupnosti, ki ji pripadamo oz. da zaradi banalnih razlogov ne sprejmemo odločitev, ki bi koristile skupnosti ali nam samim. Ti odkloni od optimalnih odločitev naj ne bi bili posledica premišljenih vrednostnih presoj niti zavestnih izbir, ampak kognitivnih ranljivosti in specifičnih vplivov konteksta (oziroma okolja) odločanja, ki te ranljivosti aktivirajo ali okrepijo. Z ustreznimi posegi v kontekst odločanja – dregljaji – bi odločevalce lahko usmerili, blago potisnili, dregnili v smeri sprejemanja odločitev, ki so z vidika posameznika ali/in skupnosti bolj zaželeni.

Prispevek kritično obravnava etično dopustnost dregljajev kot instrumenta javnih politik. Na podlagi spoznanj vedenjske ekonomije, psihologije in pravne teorije analizira, ali dregljaji dejansko izboljšujejo posameznikovo odločanje ali pa na prikrit način spodkopavajo njegovo avtonomijo. Medtem ko jih zagovorniki pozdravljajo kot stroškovno učinkovito, med ljudmi priljubljeno in svobodo ohranjajoče orodje, kritiki opozarjajo na njihovo manipulativnost, prikriti paternalizem ter širša sistemska tveganja, povezana z depolitizacijo družbenih problemov. Prispevek predlaga normativni okvir za razlikovanje med dopustnimi in problematičnimi posegi ter tako odpira razpravo o legitimnosti dregljajev kot instrumentov javnih politik v kontekstu liberalno-demokratskih družb.

Tilen Štajnpihler Božič

Meritokracija v sodstvu: kaj naredi dobrega sodnika?

Meritokracija, razumljena kot urejevalno načelo, ki opredeljuje in usmerja uporabo meril za izbiro ljudi za strateško pomembne funkcije oziroma za upravljanje človeških virov nasploh, je že dolgo tudi del diskurza o oblikovanju (pravo)sodnih sistemov. Domala vse sodobne demokracije zase trdijo, da izbira nosilcev sodne oblasti temelji na objektivnih merilih, kot so strokovnost, usposobljenost, zasluge, dosežki ali strnjeno – odlike [angl. merit]. Odlike kot temeljno merilo pri izbiri sodnic oziroma sodnikov že desetletja poudarjajo tudi različni mednarodni dokumenti. Kljub temu pa ta pojem niti v teoriji niti v praksi ni natančno opredeljen, prav tako pa se zdi, da ni enotnega razumevanja glede tega, kaj naredi dobrega sodnika oziroma kakšen sodnik je boljši od drugega. Kot poudarjajo mnogi, je opredelitev odlik v tem kontekstu v precejšnji meri odvisna od tega, kako gledamo na sojenje in vlogo sodnika v tem procesu, pa tudi na položaj in funkcije sodstva v sistemu oblasti in širše v družbi.

Namen prispevka je odpreti razpravo o tem, kako na naslovno vprašanje, kaj naredi dobrega sodnika, odgovarjamo pri nas. V prispevku bodo strnjeno predstavljene nekatere metodološke, konceptualne in druge filozofske zagate, ki so se pojavile pri raziskovanju v okviru projekta »Izbira sodnikov pod drobnogledom: sodniška neodvisnost, zakonitost in odlike – JUDGMERIT«, v izhodišču katerega je (med drugimi) empirično vprašanje, kako akterji procesov izbire sodnikov v Sloveniji presojujejo odlike, ki jih mora imeti dober sodnik.

Albin Igličar

Zdrs pravne politike

Leta 2022 je Državni zbor sprejel splošni pravni akt z neposrečenim naslovom Zakon za zmanjšanje neenakosti in škodljivih posegov politike ter zagotavljanje spoštovanja pravne države (Ur. l. RS 105/22). Državni zbor v novi personalni oziroma politični sestavi je z enim zakonom spremenil enajst zakonov, sprejetih v mandatu prejšnje sestave Državnega zbora. V tem primeru izstopa instrumentalna vloga prava, ki je zajeta že v samem naslovu zakona. S sintagmo »škodljivi vplivi politike« so seveda mišljeni ukrepi, ki so bili sprejeti v mandatu prejšnje vlade oziroma Državnega zbora. Zakon je izzval pravno misel že ob svojem nastajanju, saj je šolski primer izrazite politične determiniranosti zakona. Na njegove nomotehnične pomanjkljivosti so opozarjali v Državnem svetu, ki je na zakon vložil veto ter pravni strokovnjaki v Zakonodajno-pravni službi Državnega zbora.

Leta 2025 je njegovo skladnost z Ustavo Republike Slovenije presojalo Ustavno sodišče in odločilo, da zakon ni v neskladju z Ustavo (U.I.371.22). Pri tem se ni spuščalo v vprašanja sodelovanja javnosti v zakonodajnem postopku, niti se ni lotilo vprašanja načina noveliranja zakonske ureditve ali oblike t. i. omibus zakona v povezavi z načeli pravne države. Seveda tudi nenavadni naslov zakona sodišča ni zmotil. Ustavno sodišče je pri odločanju strogo sledilo členom Ustave ter ostalo znotraj meja strankinih zahtevkov. V odločbi je sledilo tradicionalno zadržanemu pristopu, ki prepreči poseganje v pristojnosti drugih vej oblasti. Kakor je taka doslednost razumna in korektna, pa ima večkrat za posledico, da zakon ni spoznan za neustavnega, čeprav bi bil vreden graje z vidika širše skrbi za koherentnost pravnega sistema in vladavino prava. Zato se moramo zatekati k upanju na bolj odgovoren in spoštljiv odnos do sprejemanja zakonov s strani ministrov in poslancev, na večjo moč argumentov pravne stroke in znanosti ter postopno dviganje ravni pravne kulture tako med politično elito kot med državljani.

Matjaž Ambrož

Naravnost in krivda

V kazenskopravni teoriji od nekdaj obstajajo obširne, filozofsko obarvane razprave o tem, kaj pomeni biti kriv. Kazenski zakoniki se iz razumljivih razlogov v te razprave ne vpletajo, marveč se zadovoljijo z minimalističnimi opredelitvami krivde ali pa o teh vprašanjih celo modro molčijo.

Neodvisno od pogojev, ki morajo biti po črki zakona za krivdo podani, se v kazenskopravni teoriji pojavlja še en koncept, ki mu pravimo storilčeva duševna naravnost (nem. *Gesinnung*). Gre za storilčev odnos do sveta, njegova prepričanja, miselnost, nazore, skratka nekakšno »notranjo držo« ali naravnost.

V nekem zgodovinskem obdobju so tako opisani storilčevi notranji drži pripisovali velik kazenskopravni pomen – to je bilo obdobje nacističnega kazenskega prava. Danes kazenskopravna teorija izraz *Gesinnung* uporablja večinoma kritično, ko skuša pojasniti, kakšno kazensko pravo ne bi smelo biti, oziroma česa *ne bi smelo upoštevati*. Pripisovanje odgovornosti in odmera kazni naj bi temeljili na izvršenem dejanju (nem. *Tatstrafrecht*), in ne na domnevno spornih storilčevih nazorih in naravnostih (nem. *Gesinnungsstrafrecht*).

Deklarativna zavrnitev kazenskega prava, ki bi fundus za kaznovanje iskalo v sporni storilčevi naravnosti, seveda ne pomeni, da takšno kazensko pravo sploh ne obstaja več. Morda najbolj očiten primer, ki kaže, da je v nekaterih območjih kazenskega prava ideja *Gesinnungsstrafrecht* vse prej kot mrtva, so zakonska merila razmejevanja med ubojem in umorom. Ob enakem ravnanju, posledici in krivdnem odnosu (naklepna povzročitev smrti človeka) bo okoliščina, da storilčevo notranjo naravnost vrednotimo kot nizkotno, lahko pomenila znatno povišanje kazni (trikratno povišanje zakonskega minimuma in dvakratno povišanje zakonskega maksimuma). V prispevku nameravam raziskati vprašanje, ali je mogoče pripisovanje tolikšnega pomena storilčevi naravnosti racionalno upravičiti.

Vladimir Simič
Čim starše, tem pravše

To je star slovenski pregovor, ki pove, da so včasih Slovenci šteli starejša pravna pravila za boljša. To naziranje si delijo s starimi Kitajci in Grki.

Predmet tega prispevka je iskanje, kaj so Grki v antiki šteli zaradi starosti za boljše pravo. Gradivo sem iskal v zbirki Fragmenti predsokratikov v prevodu skupine poznavalcev grškega jezika, ki jo je zbral in vodil filozof Gorazd Kocjančič. Ti prevodi drobcev, ki so se ohranili pri različnih staroveških avtorjih nam nudijo vpogled v začetke grške misli. Pogled kaže, da so v antiki začetki misli pogosto povezani tudi s pravom.

Najstarejši je primer Orfeja, ki je vsemu svetu znan kot prvi veliki griški pesnik in glasbenik, ki naj bi vnesel v glasbo in poezijo nek red. Nekateri avtorji ga štejejo za resnično osebnost, drugi zgolj zaizmišljeno zgodbo. Izročilo pravi, da je ob stran gospodarja Zeusa postavil Dike, boginjo prava, ki nadzoruje vse dogajanje.

V zvezi z njim je tudi izročilo o njegovi kazni, ki jo nekateri štejejo za pravično. Pri tem navajajo dva razloga. Za ene je bila kazen pravična, ker se je Orfej pregrešil zoper svetovni red in vstopil v Hadovo podzemlje še živ.

Hujši je očitek logografa Isokrata. Ta trdi, da so pesniki ljudem natvezili veliko zgodb o bogovih, kjer so ti storilci najbolj zavržnih dejanj. Večina za to ni bila kaznovana, je pa pravična kazen zadela Orfeja, ki so ga raztrgale ženske.

Opozarjam, da gre za drobce, ki omogočajo veliko dvomljivih razlag.

Matjaž Jager

O lepoti in izzivih Kantove formule za izstop iz nedoletnosti

Zdi se, da smo - vsaj v znanosti in filozofiji - še vedno usodno zvezani z vprašanjem avtoritete razuma. Mladen Dolar kot najboljši vstop v to tematiko predlaga Kantov kratek spis z naslovom *Odgovor na vprašanje Kaj je razsvetljenstvo?* Tam beremo, da je stava na avtoriteto vednosti v resnici stvar mentalnega odhoda iz lene nedoletnosti, stvar odločitve in v končni posledici »odločnosti in poguma«. Odločnosti in poguma, da kot odrasli suvereno uporabljamo svoj razum ter zavrnamo slepo zvestobo vsem zunanjim, heteronomnim avtoritetam, ki so nam - v naši mentalni »lenobi in strahopetnosti« - do tega trenutka služili kot bergla.

No, po začetni vznesenosti tega poziva, je Kant, kot vemo, v svoji končni »formuli razsvetljenstva« izvedel enega največjih preobratov v filozofiji, hkrati pa takoj za tem začel tolažiti bralca in zmanjševati njegov pomen. V tem okviru bom v prispevku - vsaj v obliki vprašanj - skiciral nekatere »izzive« končne različice te Kantova formule.

SIMPOZIJ ZA PRAVNO IN SOCIALNO FILOZOFIJO 2025

Svit Komel

Ivan Tavčar, slovenski liberalizem in reforma zemljiške lastnine

Ivan Tavčar je splošno znan kot pisatelj in ljubljanski politik, manj preučevano pa je njegovo zgodnejše pravno delo. Leta 1883 je Tavčar objavil monografijo Slovenski pravnik: Poduk o najpotrebnejših zakonih, v katerem se je lotil razgradnje zmot o pravu, ki živijo »med narodom slovenskim v veliko mu sramoto«. »Strastnim pravdarjem«, ki se tožijo zaradi svoje »napačne vere«, je namesto tega želel vcepiti nabor novih vsakdanjih pravnih »zlatih vodil«, s posebnim poudarkom na civilnem pravu, ki je v 19. stoletju doživelo korenite spremembe. V prispevku Tavčarjevo delo umestim v agrarne reforme 19. stoletja in politične položaje, ki so jih znotraj teh reform zavzeli slovenski liberalci.

Kristina Krajnc

Poznavanje tujih ureditev in performativna racionalnost zakonodajalca

Racionalnost zakonodajalca in procesa ustvarjanja zakonodaje je pri uporabljanju prava, sodniški interpretaciji in (pozitivistični) teoretski obravnavi ena izmed osrednjih predpostavk. V okviru teorije zakonslovja pa razumnost ni več le predpostavka, temveč se mora kazati v zakonodajalčevih dejanjih, zlasti skozi utemeljitve odločitev in izbor. Ne le, da mora zakonodajalec ravnati informirano in premišljeno, to mora tudi na različne načine izkazati. Ta praksa, tako v fazi priprave predloga kot obravnave med zakonodajnim postopkom, pomembno prispeva k percepciji zakonodajalčevega odločanja kot legitimnega in prava kot racionalnega sistema. Zato lahko interakcijo med zakonodajalcem in splošno ali strokovno javnostjo preučujemo kot nastop, v katerem se uprizarja racionalnost. Poleg očitnega preučevanja (racionalnosti) nastopa posameznikov, vključenih v zakonodajni proces, pa lahko kot svojevrstno interakcijo preučujemo tudi utemeljitve v spremnem gradivu postopka. V prispevku je kot primer performativne racionalnosti obravnavan prikaz tujih ureditev v uvodu predloga zakona, ki v praksi v večini primerov služi zgolj demonstraciji seznanjenosti predlagatelja z obstoječimi rešitvami v tujih pravnih sistemih, ne da bi dejansko prispeval k normativni argumentaciji.

Martina Kovačič, Tomaž Grušovnik

Od pravne kulture do hotene nevednosti: razmerje med kolektivnim in individualnim

Prispevek obravnava razmerje med konceptoma pravne kulture in pravne zavesti v povezavi s hoteno nevednostjo kot spoznavnim pojavom. Pravno kulturo razumemo kot kolektivni okvir vrednot, norm in praks, v katerem se oblikuje razumevanje prava in njegova družbena sprejemljivost. Gre za skupne vzorce ravnanja in pričakovanj, ki določajo, kako skupnost prepozna in priznava avtoriteto prava. Pravno zavest opredeljujemo kot individualno dimenzijo tega razmerja. Nanaša se na posameznikov odnos do prava, ki vključuje znanje, razumevanje in pripravljenost ravnati skladno s pravnim redom. Ta notranja drža odraža, kako posameznik dojema obveznost, pravičnost in legitimnost pravnih norm. V tem okviru hotena nevednost pomeni zavestno odločitev, da se posameznik izogne poznavanju dejstev ali pravil, ki bi ga zavezovala k odgovornosti. Ne gre za samostojen koncept na ravni pravne kulture ali pravne zavesti, temveč za pojav, ki osvetljuje način, kako posamezniki gladijo napetosti med družbeno pričakovano normativnostjo in lastnimi izbirami.

Osrednje raziskovalno vprašanje prispevka se dotika povezave med močno pravno kulturo in njenim spodbujanjem razvoja pravne zavesti, s čemer se lahko zmanjšuje prostor za hoteno nevednost. To bi pomenilo, da šibka pravna kultura ustvarja pogoje za lažje utemeljevanje izogibanja pravnim obveznostim. Prispevek tako odpira razpravo o tem, kako se kolektivni vidiki pravne kulture prepletajo z oblikovanjem individualne pravne zavesti ter kako se hotena nevednost kaže kot strategija, s katero posamezniki krmarijo med družbeno pričakovano normativnostjo in lastnimi izbirami.

Barbara Zagorc

Kalifornijski zakon o varstvu okolja: zaviralec razvoja v mestu ali rešilna bilka skupnosti?

People's Park v Berkeleyju je bil skoraj šest desetletij več kot le fizični mestni park. Deloval je kot družbeni prostor skupnostnega delovanja in konfliktov med različnimi akterji ter kot simbolni prostor odpora in oblasti. Njegova zgodovina razkriva bogato dinamiko (poskusov) preoblikovanja prostora – od prizadevanj univerze kot lastnice zemljišča in mestnih oblasti do delovanja lokalnega prebivalstva, ki je na zemljišču postavilo in branilo park kot skupen park.

Do univerzitetne zmage – gradnje dveh večstanovanjskih objektov na zemljišču parka – je prišlo šele z vstopom konflikta v birokratsko polje, kjer so se razkrile meje avtonomije prava. Kalifornijski zakon o varstvu okolja, ki je desetletja služil kot ključni pravni instrument skupin odpora v bojih proti gradnji v Kaliforniji, je bil omejen s politično intervencijo, ki je med samim sodnim postopkom preoblikovala pravila igre.

Primer People's Park s tem odpira širše vprašanje: ali birokratsko polje sploh lahko razumemo kot polje bojev z avtonomnimi logikami, ali pa gre za polje, v katerem lahko politična oblast – zlasti v imenu kriz, kot je stanovanjska v Kaliforniji – vselej prevlada nad pravnimi postopki?

Živa Šketa

Politični pristop k raziskovanju prava: oblikovanje pravnega statusa migrantskih delavcev v praksi

V prispevku bo na primeru raziskave pravnega statusa migrantskih delavcev predstavljen politični pristop k raziskovanju prava. Z združevanjem teoretsko-metodoloških pristopov sociologije prava in avtonomističnih marksističnih pristopov bo predstavljenih nekaj začetnih opažanj, kako se v praksi oblikuje posebni pravni status migrantskih delavcev, na kakšne načine ta pravni status deluje kot sredstvo za discipliniranje delovne sile ter kako migrantski delavci svoj pravni status spreminjajo v prednost za organiziranje. Gre za del doktorske raziskave, ki še poteka, zato bo prispevek osredotočen predvsem na metodološki pristop, predstavljen na nekaterih primerih iz intervjujev, opravljenih v letih 2024 in 2025.

Andrej Kapun

Problemi Pašukanisove teorije pravne-forme

Danes doživlja marksistična pravna teorija nov razcvet, »že spet« pa se je središču znašla Pašukanisova *Splošna teorija prava in marksizem*. Kljub množici traktatov na to temo ostaja ta kratka razprava do določene mere enigmatična in nepresežena. Njena najbolj inovativna poteza je historična relativacija prava kot zgodovinsko-specifične družbene forme regulacije razmerij, ki doživi s posplošitvijo razmerij blagovne menjave v kapitalizmu odločilno vlogo. Pravno-formno teorijo Pašukanis razvije v navezavi na Marxov analizo vrednostne-forme v *Kapitalu* (»teorija fetišizma«), tako da napravi nekakšno analogijo med abstrahiranjem kvalitativnih razlik (uporabnih vrednosti) blag, ki se v menjavi izenačijo kot vrednosti (t.i. realna abstrakcija), in abstrahiranjem kvalitativnih razlik ljudi, ki se v aktu voljne odtujitve izenačijo kot neodvisni in avtonomni pravni subjekti, »katerih volja prebiva v rečeh«.

Splošna teorija je bila poleg občudovanja deležna tudi številnih kritik, ki si med seboj radikalno nasprotujejo. Na eni strani nekateri trdijo, da je teorija pravne-forme vulgarno materialistična: pravo naj bi bilo tu direktno izpeljano iz ekonomske sfere. Na drugi strani pa nekateri, nasprotno, Pašukanisu očitajo, da je »buržoazni teoretik«, njegova teorija pa »pred-marksovska«, ker da se ukvarja zgolj s sfero menjave in tako zanemarja produkcijska razmerja. Tako naj bi se njegova teorija v zadnji instanci zvedla na afirmacijo liberalne ideologije, ki postulira nesprejemljivo avtonomnost prava. V prispevku bom pokazal, zakaj tej tradicionalni očitki ne držijo. Hkrati bom poskusil nakazati nekatere potencialne pomanjkljivosti Pašukanisove temeljne teoretske poteze, analogije med kapitalističnimi blagi in pravnimi subjekti, ki se zdi nekoliko »prehitra«, ter iz tega izpeljati ustrezne teoretske nasledke.

SEZNAM NASTOPAJOČIH

SIMPOZIJ ZA PRAVNO IN SOCIALNO FILOZOFIJO 2025

Po abecednem vrstnem redu

prof. dr. Matjaž Ambrož

Redni profesor za kazensko pravo na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani in raziskovalec na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani

Polona Brumen

doktorska študentka Evropske pravne fakultete Nove univerze.

Boštjan Franetič

diplomiran pravnik na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

prof. dr. Tomaž Grušovnik

redni profesor filozofije vzgoje in izobraževanja na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem

zasl. prof. dr. Albin Igličar

zaslužni profesor sociologije prava na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

izr. prof. dr. Blaž Ivanc

izredni profesor na Zdravstveni fakulteti Univerze v Ljubljani

prof. dr. Matjaž Jager

znanstveni svetnik na Inštitutu za kriminologijo in redni profesor na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.

as. Andrej Kapun

mladi raziskovalec in asistent na Znanstveno-raziskovalnem središču Koper, doktorski študent prava Pravne fakultete Univerze v Ljubljani

Matevž Kastelic

študent Pravne fakultete Univerze v Ljubljani

as. dr. Svit Komel

asistent za pravno zgodovino na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, doktor pravnih znanosti Univerze v Ljubljani, magister filozofije in zgodovine znanosti Univerze v Cambridgeu (MPhil)

as. Martina Kovačič

asistentka in višja predavateljica na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem

as. Kristina Krajnc

asistentka za sociologijo prava in doktorska študentka Pravne fakultete Univerze v Ljubljani

dr. Damijan Kukovec

sodnik na splošnem sodišču Evropske unije, diplomiral na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, magistriral in doktoriral pa na Harvard Law School

Benjamin Marenče

študent Pravne fakultete Univerze v Ljubljani

Neža Mastnak

študentka Pravne fakultete Univerze v Ljubljani

Žiga Murn Lindič

študent Pravne fakultete Univerze v Ljubljani

Sven Pungartnik Rauter

študent Pravne fakultete Univerze v Ljubljani

izr. prof. dr. Vladimir Simič

izredni profesor za pravno zgodovino na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

Manja Skočir

mlada raziskovalka na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in doktorska študentka Pravne fakultete Univerze v Ljubljani.

dr. Jure Spruk

Doktorski študent na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

Maruša Škrjanc

študentka Pravne fakultete Univerze v Ljubljani

Živa Šketa

mlada raziskovalka na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in doktorska študentka na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

izr. prof. dr. Tilen Štajnpihler Božič

izredni profesor na katedri za teorijo in sociologijo prava na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

Barbara Zagorc

doktorska študentka sociologije kulture na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in raziskovalka Centru za prostorsko sociologijo, Centru za politološke raziskave in Centru za proučevanje družbene blaginje na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani.

